

Tórshavn, tann 27. november 2017
J.Nr.: LUM-28- 17/00062-18
(at tilskila í svari)
Tykkara J.nr.

Álit

viðvíkjandi klagu um rættin til eftirløn sum landsstýrismaður við 60 ára aldur

Við skrivi, dagfest 7. juli 2017, sendi B, adv. vegna A umboðsmanninum soljóðandi klagu:

“Kæra viðv. rætti til landsstýrismannaeftirløn, sbrt. § 3, stk. 2 í landsstýrislønarlógini

A hevur heitt á meg um at venda mær til Løgtingsins Umboðsmann við áheitan um at viðgera avgerð um eftirlønarviðurskifti hansara eftir landsstýrislønarlógini § 3, stk. 2.

Vegna A skal eg gera galdandi, at Løgmansskrivstovan og Lønardeildin í Fíggjarmálaráðnum hava tulkað løgtingslóg um samsýning og eftirløn landsstýrismanna skeivt, og at rætta tulkningin eigur at viðføra, at A fær rætt til landsstýrismannaeftirløn at rokna frá, at hann bleiv 60 ár.

1. Gongdin í málinum:

A er føddur ... og hevur í fleiri tíðarskeið sitið í løgtinginum og í landsstýrinum, inntil hann í ... fór frá sum landsstýrismaður fyri seinastu ferð. Í ... hevði A sitið í løgtinginum og í landsstýrinum í tilsamans 15 ár.

Eftir at A fór frá sum landsstýrismaður í ..., hevði hann tó framvegis sæti á tingi heilt fram til Tilsamans hevur A sostatt sitið í løgtinginum og í landsstýrinum í 22 ár.

Løgtingslóg um samsýning og eftirløn landsstýrismanna hevur í § 3, stk. 2, hetta orðaljóð:

“Er aldurin á landsstýrismanninum og tvær ferðir starvsaldurin á tingi og í landsstýrinum tilsamans í minsta lagi 95 ár, fær hann eftirløn frá 60 ára aldri eftir somu reglum, sum eru ásettar í stk. 1.”

Vísandi til hesa áseting, søkti A um at fara frá við landsstýrismannapensión sum 60 ára gamal. Løgmansskrivstovan var tó ikki samd við A í, at krøvini fyri at fara frá við landsstýrismannapensión sum 60 ára gamal, vóru lokin.

Partarnir hava havt skrivligt samskifti í málinum, eins og teir hava tosað saman á fundi í Tinganesi í desember 2016.

Løgmannsskrivstovan helt fast við tulkningina av § 3, stk. 2 í løgtingslóg um samsýning og eftirløn landsstýrismanna, og lögmaður fráboðaði A hetta við brævi, dagfest 1. mai 2017 (**skjal 1**), har niðurstøðan var, at Løgmannsskrivstovan ikki setti, at A lýkur treytirnar eftir § 3, stk. 2, í landsstýrissløgum fyrri at fáa landsstýrismannapensjón sum 60 ára gamal. Í brævinum verður víst til notat frá 1. mars 2017 (**skjal 2**), har neyvari grundgevingar eru fyrri niðurstøðuni.

Niðurstøðan er grundað á, at Løgmannsskrivstovan tulkar orðingina “aldurin á landsstýrismanninum” soleiðis: *“at man við at nýta orðingina “aldurin á landsstýrismanninum, sum sbr. viðmerkingunum (LM71/2005) uttan iva er aldurin tann dagin landsstýrismaðurin á seinasta sinni legði frá sær, signalerar, at hetta er uppgerðardagurin fyrri øllum viðurskiftum, sum hava týðning fyrri pensjónina hjá landsstýrismanninum. Ætlanin kann ikki hava verið at havt fleiri tíðarparametrar inni í tænaðstúmaútrokningini. Tann dagin A fer úr starvi sum landsstýrismaður, er hann ikki longur fevndur av lógini, men varðveitir tey rættindi, hann til tá hevur vunnið. Tingmannatíð aftaná henda dag kann ikki telja við, serliga tí, at fyrri hesa tíð verður veitt serlig tingmannapensjón eftir givnum lógarreglum.”*

Undirritaði hevur í samskiptinum m.a. gjørt galdandi, at henda tulkningin førði við sær, at til dømis ein ungur landsstýrismaður sostatt ongantíð kann fáa rættindi sambært lógini. Til hetta svarar D: *“...at tað hevur væl ongantíð verið meiningin, at ein ungur landsstýrismaður skal fáa eftir 95-ásetingini. Tí har stendur “aldurin”.*

Tað er ikki rætt, at tað ikki hevur verið ætlanin at hava fleiri tíðarparametrar inni í útrokningini av starvstíðini – lógin sigur nettupp, at starvsaldurin tilsamans skal vera í minsta lagi 95 ár. Hvat mátti verið galdandi, tá talan er um “parametrar inni í “tænaðstúmaútrokningini”, sum víst verður til, sbr. omanfyri, er hesum máli óviðkomandi.

Upprunaliga heitti Lønardeildin í Fíggjarmálaráðnum á Løgmannsskrivstovuna um at avgera málið, tí mett varð, at tað ikki var upp til Fíggjarmálaráðið at gera av, hvat var rætt í hesum málinum, sí **skjal 3**. Víðari í samskiptinum millum D á Lønardeildini og E á Løgmannsskrivstovuni, sum sæst í sama skjali, framgongur eisini, at Løgmannsskrivstovan tykist at hava verið í iva um spurningin. Tó vísir E á, at um tulkningin, sum Lønardeildin meinar er tann rætta, verður lögð til grund, vil tað hava við sær heilt lagnar og tilvildarligar avleiðingar, og hann undrast stórliga á, um tað kann hava verið meiningin við lógini at gera so stóran mun á persónum, sum á ungum aldri gerast landsstýrismenn, og persónum sum á eldri árum taka við sama sessi. At enda vísir E eisini á, at avgerðin er ei heldur teirra at taka, men skal takast av løgtingssumstingini. Lønardeildin broytir eftir øllum at døma meining viðvíkjandi málsræðinum, tí eftirfylgjandi hevur Lønardeildin sera sterkar meiningar um, hvussu avgerðin eftir teirra fatan eigur at takast.

Í slíkum føri eri eg av teirri prinsipiellu áskoðan, at ein og hvør ivi av einum lógarteksti eigur at koma borgaranum tilgóðar, og at ein tilgjørd avmarkandi tulkning ikki kann koma uppá tal í einum slíkum føri.

Eg meti eisini, at verður lógin tulkað, sum Løgmannsskrivstovan vil vera við, so hongur tulkningin ikki saman, og kann hava við sær heilt lagnar fylgjur.

2. Lógargrundarlag:

Fyri at tulka løgtingslóg um samsýning og eftirløn landsstýrismanna er neyðugt fyrst at hyggja at løgtingslóg um samsýning og eftirløn lögtingsmanna.

Lögtingslóg um samsýning og eftirløn lögtingsmanna (lögtingslóg nr. 12 frá 18. februar 1999)

Lögtingslóg um samsýning og eftirløn lögtingsmanna hefur í § 4, stk. 2, hetta orðaljód:

“Um aldurin á tingmanni og tvær ferðir starvsaldurin í tinginum og í landsstýrinum tilsamans geva í minsta lagi 95 ár, fær tingmaðurin eftirløn frá 60 ára aldri eftir somu reglum, sum eru ásettar í stk. 1.”

Henda lögtingslóg hefur sín uppruna í lögtingsmáli nr. 73/1998, tá Finnbogi Ísakson, lögtingsformaður, legði fram uppskot til lögtingslóg um samsýning og eftirløn lögtingsmanna.

Lógaruppskotið hevði í § 3, stk. 2, hetta orðaljód:

“Um aldurin á tingmanni og tvær ferðir starvsaldurin í tinginum tilsamans geva í minsta lagi 95 ár, fær tingmaðurin eftirløn frá 60 ára aldri eftir somu reglum, sum eru ásettar í stk. 1.”

Av viðmerkingunum til hetta uppskot framgongur m.a., at økt arbeiði hjá lögtinginum og broyting í viðurskiftunum millum lögting og landsstýri gera tað neyðugt at gera nýggja skipan fyri lønir og eftirlønir lögtingsmanna.

Í serligu viðmerkingunum til § 4, stk. 2, verður m.a. sagt soleiðis:

“Í stk. 2 verða gjørd tvey undantøk frá hævudsregluni um 67 ár. Tað fyrsta er, at tingmaður kann fáa eftirløn frá 60 ára aldri, um so er, at aldur hansara + tað dupulta áramálið, hann hevur havt sessir á tingi, gevur 95 ár ella meira. Sum dømi um hetta kann nevast, at tingmaður, ið er 53 ár, tá hann fer úr tinginum. Hann hevur havt sæti á tingi í 22 ár. Aldur + $22 \times 2 = 97$ ár, og hevur hesin tingmaður so rætt til eftirløn, tá hann verður 60 ár.”

Undir tingviðgerðini verður uppskotið frá lögtingsformanninum broytt. Ein minniluti í serligu nevndini, sum viðgjørði lógaruppskotið setti fram eitt broytingaruppskot viðvíkjandi orðingini í § 4, stk. 2, soleiðis at aftaná orðið “tinginum” varð sett inn “og í landsstýrinum”. Grundgevingin fyri hesi lógarbroyting var sambært nevndini hendan:

“Tingmenn skulu leggja tingsessin frá sær, tá teir gerast landsstýrismenn, og vanligt hevur eisini verið fyrr at gera hetta.

Tað kann fáa avleiðingar fyri starvsaldurin, tá tað snýr seg um at náa tey árin, sum krevjast fyri at fáa eftirløn, áðrenn tingmaðurin verður 67 ár. Skotið verður tí upp, at tíðin sum landsstýrismaður telir við í hesum høpi. Hetta fær onga avleiðing fyri støddina á eftirlønini.”

Uppskotið hjá minnilutanum bleiv samtykt. Soleiðis gjørdist orðaljóðið í lögtingslóg um eftirløn lögtingsmanna júst tað sama, sum tingið seinni samtykti í lögtingslóg um eftirløn landsstýrismanna.

Uppskotið hjá lögtingsformanninum um samsýning og eftirløn lögtingsmanna bygdi á eitt álit, sum Julianna Klett, adv., Jógvan Amonson, lóggildur grannskoðari, og Allan Skaalum, cand.merc., høvdu greitt úr hondum.

Av hesum áliti framgongur, at uppskotið í § 4, stk. 2, var ein nýggj regla, sum hevur fyrmynd úr Íslandi.

Lögtingslóg um samsýning og eftirløn landsstýrismanna

Uppskot til lögtingslóg um at broyta lögtingslóg um samsýning av eftirløn landsstýrismanna varð lagt fram av Jóannes Eidesgaard, løgmanni, í februar 2006.

Í uppskotinum (lögtingsmál nr. 71/2005) verður § 3, stk. 2, orðað soleiðis:

“Er aldurin á landsstýrismanninum og tvær ferðir starvsaldurin á tingi og í landsstýrinum tilsamans í minsta lagi 95 ár, fær hann eftirløn frá 60 ára aldri eftir somu reglum, sum eru ásettar í stk. 1.”

Sambært almennu viðmerkingunum til lógaruppskotið, verður dentur lagdur á, at samsvar skal vera millum eftirlønina hjá lögtingsmonnunum og eftirlønina hjá landsstýrismonnunum.

Viðmerkingarnar vísa eisini til lögtingslógina um eftirlønarviðurskiftini hjá lögtingsmonnum.

Í almennu viðmerkingunum verður m.a. sagt soleiðis:

“Ein annar munur er, at hefur lögtingslimur eisini vunnið sær rætt til eftirløn sum tænastrámaður ella landsstýrismaður, verða eftirlønirnar samanlagdar.”

“Broytingar í lógini um samsýningar og eftirlønir lögtingsmanna hava sostatt borið við sær, at skal samsvar verða millum eftirløn hjá lögtingsmonnum og landsstýrismonnum, er neyðugt at broyta lógina um samsýning og eftirløn landsstýrismanna.”

“Fyri at samsvar skal vera millum eftirlønarviðurskiftini í lógunum um samsýning lögtingsmanna og samsýning landsstýrismanna, verða ásetingarnar um eftirlønarviðurskiftini hjá landsstýrismanninum broytt, so tey verða lík teimum hjá lögtingsmonnunum. Onnur viðurskifti verða ikki broytt í hesum umfari.”

Í serligu viðmerkingunum til § 3, stk. 2, verður brúkt júst sama orðingin, sum í viðmerkingunum til lögtingslóg um eftirløn lögtingsmanna.

Í serligu viðmerkingunum verður sagt soleiðis:

“Í stk. 2 eru tvey undantøk frá meginregluni um 67 ár. Fyrsta er, at landsstýrismaður kann fáa eftirløn, tá hann er 60 ár, um so er, at aldur hansara + tvær ferðir starvsaldurin á tingi og í landsstýrinum er 95 ár ella meira. Dømi um hetta kann vera, at landstýrismaður er 53 ár, tá hann fer úr landsstýrinum. Hann hevur sitið á tingi og í landsstýrinum í tilsamans 21 ár. Aldur + 2 x starvsaldurin = 53 + 2 x 21 = 95 ár, so hann hevur rætt til eftirløn, tá hann verður 60 ár.”

Uppskotið bleiv samtykt, og soleiðis bleiv orðaljóðið í lögtingslógini um eftirløn landsstýrismanna júst tað sama sum í lögtingslóg um eftirløn lögtingsmanna, enn tá við somu viðmerkingum. Tí er einki at ivast í, at viðmerkingin í lögtingslóg um eftirløn landsstýrismanna er tikin beinleiðis frá viðmerkingunum í lögtingslógini um eftirløn lögtingsmanna.

Tað tykist sum broytingaruppskotið til broytingar í lögtingslóg um samsýning og eftirløn landsstýrismanna er gjørd við stóði í frágreiðing og tilmæli, sum Páll Nielsen, Eyðbjørn Torleifsson og Jákup Danielsen hava greitt úr hondum.

Av hesum álitum framgongur m.a., at ætlanin er at samskipa reglurnar um egin eftirlønina hjá lögmanni og landsstýrismonnum við ásetingarnar um egin eftirlønina hjá lögtingslimum.

3. Málgrundgevingar

Tað er eingin ivi um, at lögtingið í sambandi við lögtingslóg nr. 65 frá 18. mai 2006 um samsýning og eftirløn landsstýrismanna hevur samtykt júst somu reglur at galda fyri landsstýrismenn, sum frammanundan vóru galdandi fyri lögtingsmenn. Endamálið við lógini um samsýning og eftirløn til landsstýrismenn var at samskipa reglurnar fyri landsstýrismenn og lögtingsmenn.

Orðaljóðið í báðum lógunum er tað sama, og viðmerkingarnar til lógina eru júst tær somu.

Undir hesum umstøðum er eingin ivi um, at tulkningin av báðum lógunum má vera tann sama, og at úrslitið av hesi tulkning eisini má vera tað sama.

Fígghjarmálaráðið tykist at hava lagt stóran dent á viðmerkingarnar til lögtingslóg um eftirløn landsstýrismanna, tá nevnda dømi í viðmerkingunum til § 3, stk. 2, verður tikið fram.

Hetta er ikki rímlig tulkning, tá tað av søguligu gongdini sæst, at viðmerkingarnar til lögtingslóg um eftirløn landsstýrismanna er beinleiðis avskrift av viðmerkingunum til lögtingslógina um eftirløn til lögtingslimir.

Sjálvsagt er tann munurin á viðmerkingunum, at í lögtingslóg um eftirløn lögtingsmanna verður sagt “tá hann fer úr lögtinginum”, og í viðmerkingunum til lógina um eftirløn landsstýrismanna verður sjálvsagt sagt “tá hann fer úr landsstýrinum”. Meira eigur ikki at verða lagt í hesa orðing.

Tað er tí ikki rætt at leggja so stóran dent á hesa viðmerking, sum sjálvsagt hevur sama endamál, sum í fyrru lógini, nevniliga einans at geva eitt dømi um, hvussu lógin skal tulkast.

Viðmerkingarnar siga als einki um ta støðu, tá landsstýrismaðurin, eftir at vera farin frá sum landsstýrismaður, heldur fram sum lögtingslimur.

Tað er sostatt mín niðurstøða, at tá lögtingslóg um eftirløn landsstýrismanna vísir til “aldur á landsstýrismanninum”, so verður sipað til tann aldur, hann hevði, tá hann legði frá sær sum lögtingslimur ella landsstýrismaður, alt eftir hvat av hesum liggur seinast í tíð.

Tað er eingin ivi um, at lögtingið hevur viljað javnstillað reglurnar viðvíkjandi landsstýrismonnum og lögtingsmonnum, og at starvsaldurin í báðum støðum skal leggjast saman, hetta uttan mun til, um viðkomandi skal hava eftirløn sum landsstýrismaður ella sum lögtingslimur.

Tað er heilt væl kent, at ein lógartekstur altíð skal tulkast í tráð við orðaljóðið, og at tulkningin bert kann víkja frá orðaljóðinum, um serligar grundir eru fyri hesum.

Í hesum konkreta máli eru ongar sum helst grundir fyri at tulka ásetingina í § 3, stk. 2, avmarkandi, soleiðis at skilja, at útrokningin av starvsaldri heldur uppat, tá A fór úr landsstýrinum.

Fyri at tulka lógartekstin so avmarkandi, so skuldi orðaljóðið í lógartekstinum ljóðað soleiðis:

“Er aldurin á landsstýrismanninum og tvær ferðir starvsaldurin á tingi og í landsstýrinum tá landsstýrismaðurin legði frá sær sum landsstýrismaður til samans í minsta lagi 95 ár, fær hann eftirløn frá 60 ára aldri eftir somu reglum, sum eru ásettir í stk. 1.”

Hóast reglan verður túlkað soleiðis, at aldurin á landsstýrismanninum sipar til tann aldur, hann hevði, tá hann fór úr landsstýrinum, so sigur lógarteksturin hóast hetta púra greitt, at starvsaldurin á lögtinginum og í landsstýrinum skal leggjast saman, og teksturin sigur einki um, at samanleggingin heldur uppat, tá A gavst sum landsstýrismaður.

Mær tykist, at Fíggjarmálaráðið og Løgmannsskrivstovan nú royna at tulka ásetingina avmarkandi útfrá einum fíggjarligum sjónarmiði, og slík tulking er sjálvsagt ikki í lagi.

Tulkingin hjá lønardeildini, har útrokningin av eftirlønini hjá einum landsstýrismanni og einum lögtingsmanni verða gjørdar fullkomiliga hvør sær, er sum nevnt frammanfyri, beinleiðis í stríð við lógarteksin, og í stríð við upphavið til lógina og viðmerkingarnar til lógina

Hóast lógarteksturin verður túlkaður avmarkandi, soleiðis at aldurin á landsstýrismanninum í hesum føri verður tann aldur, tá A fór frá sum landsstýrismaður, so hevur hann framvegis rætt til eftirløn samsvarandi lögtingslógini um eftirløn landsstýrismanna frá 60 ára aldri, við tað at starvsaldurin á tingi (eisini eftir at hann fór frá sum landsstýrismaður) skal leggjast saman við starvsaldurin í landsstýrinum.

Tað er eingin reell grund fyri, at ein ungur landsstýrismaður skal fáa nógv verri sømdir, enn ein tilkomin landsstýrismaður, væl at merkja tá teir báðir gerast 60 ár.

Tað er einki, sum bendir á, at tað hevur verið ætlanin við lógini at gera aldursmismun á henda hátt, og at tann tilvildarluga raðfylgjan og nær í lívinum ein politikari antin er lögtingslimur, landsstýrismaður og so møguliga aftur lögtingslimur og so framvegis, skal koma at vera avgerandi fyri eftirlønarviðurskiftini. Tvørturímóti hevur lógin við sínum orðaljóði, stuðlað av viðmerkingunum um endamálið við lógarásetingunum, nettupp borið upp fyri hesum við at leggja starvsaldurin í ávikavist lögtingi og landsstýri saman.

Eg meti, at tulkingin hjá Løgmannsskrivstovuni av § 3, stk. 2, í lögtingslóg nr. 65 frá 18. mai 2006 um samsýning og eftirløn landsstýrismanna er skeiv og sum heild saknar meining. Tulkingin er í stríð við orðaljóðið og í stríð við endamálið og viðmerkingarnar til lógina.

Somuleiðis er tulkingin í stríð við systematikkin í lógini, herundir eisini tann samanhang, sum er millum lögtingslóg um eftirløn landsstýrismanna, og lögtingslóg nr. 12 frá 18. februar 1999 um samsýning og eftirløn lögtingsmanna.

Samanumtikið kann avgerðin als ikki góðtakast. “

Málsgongd

Tann 1. mai 2017 sendi Løgmannsskrivstovan klagaranum hesa avgerð :

“Sagt verður frá, at Løgmannsskrivstovan er komin til ta niðurstøðu, at A, fyrrv. landsstýrismaður ikki uppfyllir treytirnar eftir § 3 stk. 2 í landsstýrislønarlógini at fáa landsstýrismannapensjón sum 60 ára gamal.

Hjálagt er notat frá 1. mars 2017, sum neyvt greiðir grundgevingarnar fyri niðurstøðuni. “

Notatið hjá Løgmannsskrivstovuni frá 1. mars 2017 er soljóðandi :

“ **Notat um landsstýrismannapensjón til A, fyrrv. landsstýris- og lögtingsmann frá 60 ára aldri**

A fyrrv. landsstýris- og lögtingsmaður umhugsar at fara frá við eftirløn sum 60 ára gamal í mars komandi ár. Í hesum viðfangi er spurningurin, um hann tá av røttum skal pensjónerast eftir § 4, stk. 2 í løgtingsmannalønarlógini ella eftir § 3, stk. 2 í landsstýrislønarlógini.

Úrslitið er ikki líkamikið fyri A. Verður hann pensjóneraður sum lögtingsmaður, fær hann munandi minni mánaðarliga í pensjón, enn um hann verður pensjóneraður sum landsstýrismaður.

Fyri at verða heilt neyvur, verður aldurin á A, tíðin á tingi og í landsstýrinum niðanfyrir uppgjørdur í døgum og endaúrslitið umroknað aftur til ár.

A er føddur ... og fór úr landsstýrinum Tá var hann 18.584 dagar gamal.

A sat í lögtinginum ... – ... (varamaður fyri F), 830 dagar, ... – ..., 2.231 dagar, og so onkur óupplýst, helst stutt, skeið afturat sum varamaður.

A sat í landsstýrinum frá ... – ..., tað er 2.716 dagar.

A sat í lögtinginum ... – ..., tað er 2.541 dagar.

Landsstýrismannapensjón er eftir § 3, stk. 3 í landsstýrislønarlógini. A var í landsstýrinum 2.716 dagar, tað er 7,4 ár.

Fyrsti spurningur er, um hvørt A hevur rætt til pensjón eftir landsstýrislønarlógini § 3, stk. 2.

Les vit ”starvsaldurin á tingi og í landsstýrinum til samans”, sum starvsaldurin á tingi tann dagin hann legði frá sær sum landsstýrismaður hin ..., so uppfyllir A ikki treytirnar fyri at fáa landsstýrismannapensjón sum 60 ára gamal. $18.584 + 2 (3.061 + 2.716) = 30.138$ dagar, sum svarar til 82,5 ár. Tað mangla sostatt 2280 dagar á tingi í at náa 95, og teir kunnu neyvvan finnast í varamanstíðini hjá A á tingi ... - ... og ... - ..., sum ikki er uppgjørd.

Les vit ”starvsaldurin á tingi og í landsstýrinum til samans”, sum starvsaldurin á tingi eisini eftir, at hann legði frá sær sum landsstýrismaður hin ..., so uppfyllir A treytirnar fyri at fáa landsstýrismannapensjón sum 60 ára gamal. $18.584 + 2 (3.061 + 2.716 + 2.541) = 35.220$ dagar, sum svarar til 96,4 ár.

So er spurningurin, hvussu vit lesa. Skeri eg teg her, missi eg teg har. Er niðurstøðan, at vit lesa tað sum tað víðkaðu versiónina, so kann henda seg, at lögtingsgrannskoðararnir, lögtingsumboðsmaður, landsstýrismálanevnd ella lögtingsmenn ikki eru samd, og at hildið verður, at útgoldið er av órøttum. Hinvegin velja vit hin tulkingarmøguleikan, kann henda seg, at Løgmannsskrivstovan verður stevnd, og í slíkum máli er altíð ein prosessrisiko, at Løgmannsskrivstovan tapir slíkt mál, og at dómstólarnir eru ósamdir í hennara tulking.

Tað er eitt sindur torført at finna tulkingarískoyti. Mær kunnugt er slíkt mál ikki komið fyri í landsstýrinum fyrr. Vit mugu rokna við, at reglan í § 3, stk. 2 í landsstýrislønarlógini hevur sína fyrimynd í § 4, stk. 2 í lögtingsmannalønarlógini. Fer man so niður í [álit](#) um lögtingsmannalønir frá januar 1999, avsnitt 5.3., sær man, at henda regla hevur sína fyrimynd í tilsvareandi íslenskari skipan. Eg havi spurt sendistovu Føroya í Reykjavík, um tey har kunnu finna nakað fordømi ella annars nakað í fyribúgvngini til teirra lóg, sum kann vera tulkingarhjálp, men har verður sagt, at har er onki at finna.

B, adv. sum umboðar A, sigur um spurningin:

“Mín pástandur er, at starvsaldurinn skal leggjast saman í mun til báðar lógirnar, tí annars gevur orðaljóðið í § 3, stk. 2 í lógini um eftirløn landsstýrismanna onga meining. Orðingin er sum kunnugt hendan:

“Er aldurin á landsstýrismanninum og tvær ferðir starvsaldurinn á tingi og í landsstýrinum til samans í minsta lagi 95 ár, fær hann eftirløn frá 60 ára aldri eftir somu reglum, sum eru ásettar í stk. 1.”

Orðaljóðið kann ikki misskiljast: Tá avgerð skal takast um eftirlønina hjá viðkomandi landsstýrismanni er tað starvsaldurinn í landsstýrinum og lögtinginum tilsamans sum er avgerandi. Tað verður sjálvandi ikki tikin avgerð um eina pensión fyrr enn viðkomandi hevur rokkið pensiónsaldrinum. Tá verður uppgjørt hvønn starvsaldur hann hevur. Hetta roknistykkið er sambært nevndu lögtingslóg starvsaldurinn í landsstýrinum og lögtinginum tilsamans. Restin gevur seg sjálv. At fara at leggja dent á aldurin, tá viðkomandi gavst sum landsstýrismaður er púra meiningsleyst. Verður henda tulkning lögð til grund kann til dømis ein ungur landsstýrismaður ongantíð fáa rættindi sambært lógini. Tá starvsaldurinn í landsstýri og lögtingi skal leggjast saman, er tað sjálvandi aldurin á viðkomandi tá hann gavst í politikki (antin í lögtinginum ella í landsstýrinum) sum er avgerandi fyri útrokningina.”

D, leiðari á lønardeildini, sigur um spurningin:

“Í báðum førum er talan um eftirløn, sum er at líkna við útsetta tænaðumannaeftirløn.

Tá ið ein tænaðumaður (sum hevur verið tað í 3 ár ella longri) fer úr tænaðumannastarvi og ikki hevur fyllt 60, fær hann rætt til útsetta eftirløn. Gjört verður upp, hvønn rætt hann hevur, t.e. so og so nógv prosent av lönini á tí stigi, hann er á við fráfarang. Tað verður sett í kalendaran, og tá ið hann fyllir 67, ringir klokkan og hann fær sína eftirløn.

Tað einasta, sum kann broyta hendan rættin, er, at hann aftur gerst tænaðumaður.

Tá ið landsstýrismaður fer frá, verður eftirlønarrætturin roknaður og settur í kalendaran. Klokkan ringir, tá ið hann er 60 ella 67. Tað einasta, sum kann broyta hendan rættin, er, at hann aftur gerst landsstýrismaður.

Tá ið lögtingsmaður fer frá, verður eftirlønarrætturin roknaður og settur í kalendaran. Klokkan ringir, tá ið hann er 60 ella 67. Tað einasta, sum kann broyta hendan rættin, er, at hann aftur gerst lögtingsmaður.

Hesar báðar klukkurnar eru leysar av hvørji aðrari. Tær standa í hvør sínari lóg og aldurin verður tann sum er galdandi, tá ið roknistykkið verður gjört. At skula finna aldurin í einari aðrari lóg er ikki upplagt.

Tað er ikki rætt, sum B skrivur niðanfyrir, (tá hann sigur ... “Tað verður sjálvandi ikki tikin avgerð um eina pensión fyrr enn viðkomandi hevur rokkið pensiónsaldrinum”)

Tá ið ein tænaðumaður fer frá og hevur rætt til útsetta eftirløn, verður rætturin roknaður beinanvegin, og verður skrásettur í yvirliti á Gjaldstovuni, so vit kunnu kenna allar eftirlønarskyldurnar, sum landið hevur. Tann skyldan er uppgjørd til nakrar miljardir, og tað kundi ikki verið gjört, um vit bíða við at rokna, til fólk hava fyllt 67.

Og til það, (tá hann sigur “Verður henda tulkning lögð til grund kann til dæmis ein ungur landsstýrismaður ongantíð fáa rættindi sambært lógini”) er at siga, at það hefur væl ongantíð verið meiningin, at ein ungur landsstýrismaður skal fáa eftir 95-ásetingini. Tí har stendur ”aldurin”.

Hin 8. desember 2016 var fundur í Tinganesi millum A, sakførara hansara B, E, ráðgeva og D, ráðgeva á lønardeild Fíggjarmálaráðsins. Fundurin varð hildin eftir umbøn frá sakførara As. Á fundinum lögdu teir fram síni sjónarmið. Onki nýtt kom fram, sum ikki longur fyriliggur í skrivliga tilfarinum í málinum. E boðaði frá, at hann í málinum fór at lata lögmanni eitt tilmæli. Áðrenn það verður latið, verður það sent teimum til ummælis.

Sjálvur havi eg ta hugsan, at man við at nýta orðingina “aldurin á landsstýrismanninum”, sum sbr. viðmerkingunum (lm. [71/2005](#)) uttan iva er aldurin, tann dagin landsstýrismaðurin á seinasta sinni legði frá sær, signalerar, at hetta er uppgerðardagurin fyri øllum viðurskiftum, sum hava týðning fyri pensjónina hjá landsstýrismanninum. Ætlanin kann ikki hava verið at hava havt fleiri tíðarparametrar inni í tænaðstúmannatútrokningini. Tann dagin A fer úr starvi sum landsstýrismaður, er hann ikki longur fevndur av lógini, men varðveitir rættindi hann til tá hefur vunnið. Tingmannatíð aftaná hendan dag kann ikki telja við, serliga tí at fyri hesa tíð verður veitt serlig tingmannapensjón eftir givnum lógarreglum.

Men, tá ið A gerst 67 ár, hefur hann í øllum førum rætt til landsstýrismannapensjón.

Verður avgjørt at veita landsstýrismannapensjón frá 60 ára aldri, verður pensjónin at útrokna soleiðis:

Full pensjón er, sbr. landsstýrismannalóginum § 3, stk. 2, kr. 31.161,20 um mánaðin. Umframt kemur ein viðbót eftir § 3, stk. 4, sum er kr. 3.085 kr. um mánaðin. A hefur verið í landsstýrinum í 2.716 dagar, sum svarar til 7,34 ár. Sostatt hefur hann rætt til 49,77% av eini tænaðstúmannaløn í 38 lønarflokk, sum er kr. 28.964,35 um mánaðin og 2716/2922 av viðbótini eftir § 3, stk. 4, t.e. kr. 2.867,51. Tilsamans hefur A sostatt rætt til **kr. 31.831,86 um mánaðin**.

Løgtingsmannapensjón eftir § 4, stk. 2 í løgtingsmannalóginum. Tá ið A fór frá sum lögtingsmaður ..., var hann 21.364 dagar gamal og hevði sitið á tingi 5.602 dagar og í landsstýrinum 2.716 dagar. $21.364 + 2 \times (5.602 + 2.716) = 38.000$ dagar, sum svarar til 104,04 ár, og er treytin fyri pensjón sum 60 ára gamal í § 4, stk. 2 sostatt uppfyllt.

Full pensjón er, sbr. lögtingsmannalóginum § 4, stk. 3, kr. 22.719,46 um mánaðin. Umframt kemur ein viðbót eftir § 4, stk. 4, sum er kr. 3.085 kr. um mánaðin. A hefur verið á tingi í 5.602 dagar, sum svarar til 15,34 ár. Sostatt hefur hann rætt til 57,53% av eini tænaðstúmannaløn í 34 lønarflokk, sum er kr. 21.782,28 um mánaðin og 5602/5844 av viðbótini eftir § 4, stk. 4, t.e. kr. 2.957,25. Tilsamans hefur A sostatt rætt til **kr. 24.739,53 um mánaðin**.

Hetta tal er ikki heilt neyvt rætt, tí at neyðugt er at fáa greiðu á øllum teimum helst stuttu snøklunum, A hefur verið á tingi í ... - ... og ... - Hesir snøklar mugu eisini telja við í útrokningini og kunnu hækka talið nakað.

Men, eg má gera vart við, at lögtingsmannapensjónarviðurskifti er ikki nakað sum Løgmannsskrivstovan hefur avgerðarrætt í. Hetta er nakað, sum formansskapur Løgtingsins í samráð við stjóran í lögtingsumsitingini ger av.

...

Mælt verður lögmanni til at boða A frá, at Løgmannsskrivstovan er komin til ta niðurstøðu, at hann ikki uppfyllir treytirnar eftir § 3 stk. 2 í landsstýrislønarlógini, at fáa landsstýrismannapensjón sum 60 ára gamal. “

Partshoyring

Umboðsmaðurin gjørdi av at kanna hetta málið nærri, og við skrivi, dagfest 12. juli 2017, varð klagan send Løgmannsskrivstovuni til ummælis við einari freist áljóðandi 3 vikur. Samstundis varð Løgmannsskrivstovan biðin um at lata umboðsmanninum øll skjøl í málinum til láns.

Tann 13. juli 2017 sendi Løgmannsskrivstovan umboðsmanninum skjøluni í málinum og boðaði frá, at Løgmannsskrivstovan ikki hevði fleiri viðmerkingar, enn tær sum longu eru at finna í skjølunum í málinum.

Við skrivi, dagfest 15. august 2017, kunnaði umboðsmaðurin klagaran um, at Løgmannsskrivstovan ikki hevði fleiri viðmerkingar til málið, og tann 22. september 2017 boðaði umboðsmaðurin pørtunum frá, at umboðsmaðurin nú fór undir endaligu viðgerðina av málinum.

Niðurstøða

Hendan klagan snýr seg um, hvørt klagarin hevur rætt til landsstýrismannaeftirløn frá 60 ára aldri.

Klagarin og Løgmannsskrivstovan eru ósamd um fráfaringsaldurin og um tíðin í Løgtinginum, aftaná klagarin fór frá sum landsstýrismaður, skal telja við í samlaðu uppgerðini av rættinum til eftirløn sum landsstýrismaður frá 60 ára aldri.

Rætturin til eftirløn frá 60 ára aldur er ásettur í § 3, stk. 2, 1 pkt. í landsstýrislønarlógini (løgtingslóg nr. 10 frá 8. januar 1993 um samsýning og eftirløn landsstýrismanna.) Viðmerkjast skal, at § 3 varð sett úr gildi 15. september 2015 (kunngerð 108 frá 15. september 2015), men hevur framvegis gildi fyri landsstýrismenn, sum sita, ella hava sitið í landsstýrinum áðrenn úrgildissetanardagin.

§ 3, stk. 2, 1. pkt. er soljóðandi:

“ Er aldurin á landsstýrismanninum og tvær ferðir starvsaldurin á tingi og í landsstýrinum til samans í minsta lagi 95 ár, fær hann eftirløn frá 60 ára aldri eftir somu reglum, sum eru ásettar í stk. 1.”

Sambært almennu viðmerkingunum til lógaruppskotið (løgtingsmál nr. 71/2005) stendur m.a. at:

“Til ber eisini hjá løgtingsmanni at fara frá sum 60 ára gamal undir øðrum treytum enn fyrr, og eisini eftir øðrum treytum enn tænaðum. Fyri at samsvar skal vera millum eftirlønarviðurskiftini í lógunum um samsýning løgtingsmanna og samsýning

landsstýrismanna, verða ásetingarnar um eftirlønarviðurskiptini hjá landsstýrismonnum broytt, so tey vera lík teimum hjá lögtingsmonnum.”

Í serligu viðmerkingunum til § 3, stk. 2, 1. pkt. stendur:

“Í stk. 2 eru tvey undantøk frá meginregluni um 67 ár. Fyrsta er, at landsstýrismaður kann fáa eftirløn, tá ið hann er 60 ár, um so er, at aldur hansara + tvær ferðir starvsaldurin á tingi og í landsstýrinum er 95 ár ella meira. Dømi um hetta kann vera, at landsstýrismaður er 53 ár, tá ið hann fer úr landsstýrinum. Hann hevur sitið á tingi og í landsstýrinum í til samans 21 ár. Aldur + 2*starvsaldurin = 53 + 2*21 = 95 ár, so hann hevur rætt til eftirløn, tá ið hann verður 60 ár”

Tað eru tvær treytir, sum skulu vera loknar fyri, at ein landsstýrismaður kann fáa eftirløn frá 60 ára aldri.

Fyrra treytin er aldurin á landsstýrismanninum. Í síni avgerð samanber Løgmannsskrivstovan orðaljóðið í § 3, stk. 2, 1 pkt. við viðmerkingarnar til ásetingina og staðfestur, at aldurin er tann dagurin, hann á seinasta sinni legði frá sær sum landsstýrismaður. Hesa tulkning havi eg onga viðmerking til.

Seinna treytin er ”tvær ferðir starvsaldurin á tingi og í landsstýrinum til samans“. Í útrokningini hjá Løgmannsskrivstovuni er tíðin í Løgtinginum, eftir at klagarin fór frá sum landsstýrismaður, ikki tikin við. Eftir orðaljóðinum í lógarásetingini, er samanlagdi starvsaldurin ikki avmarkaður til bert at galda tíðina í løgtinginum, áðrenn klagarin fór frá sum landsstýrismaður. Tað krevst tí eitt greitt grundarlag fyri at tulka hesa áseting avmarkandi, soleiðis at tíðin í tinginum, eftir at klagarin fór frá sum landsstýrismaður, ikki skal telja við í samlaða útrokningargrundarlagi fyri starvsaldurinum.

Fyrimyndin fyri § 3, stk. 2, 1. pkt. í landsstýrislønarlógini er § 4, stk. 2 í løgtingslønarlógini (Løgtingslóg nr. 12 frá 18. februar 1999 um samsýning og eftirløn lögtingsmanna). Tulkningin av § 3, stk. 2, 1. pkt. skal tí teingjast at tulkningini av § 4, stk. 2.

Í viðmerkingunum til § 4, stk. 2 í løgtingslønarlógini (lm 73/1998), stendur:

“Tingmenn skulu leggja tingsessin frá sær, tá teir gerast landsstýrismenn, og vanligt hevur eisini verið fyrr at gera hetta. Tað kann fáa avleiðingar fyri starvsaldurin, tá tað snýr seg um at náa tey árin, sum krevjast fyri at fáa eftirløn, áðrenn tingmaður verður 67 ár. Skotið verður tí upp, at tíðin sum landsstýrismaður telur við í hesum høpi. Hetta fær onga avleiðing fyri støddina av eftirlønini.”

Sambært viðmerkingunum til § 4 stk. 2 í løgtingslønarlógini tykist tað vera greitt, at tá talan er um tingmenn, sum fara í landsstýrið, telur tíðin í landsstýrinum við í uppgerðina í mun til rættin til eftirløn sum tingmaður. Einku verður sagt um, at hetta er treytað av, at landsstýrismaður aftur tekur sæti á tingi.

Í viðmerkingunum til § 3, stk. 2, í landsstýrisslönarlógini (lm.71/2005) verður sagt, at endamálið við lógarbroytingini er at fáa samsvar millum eftirlønarviðurskiftini í lögtingslönarlógini og landsstýrisslönarlógini. Tað er tí ivasamt at nýta aðra tulking fyri samanlögdu tíðina í Løgtinginum og landsstýrinum á annan hátt enn eftir lögtingslönarlógini, sum er fyrimynd fyri landsstýrisslönarlógini.

Løgmannsskrivstovan vísir í avgerð sínari á, at lønardeildin metir, at eftirlønarskipanin hjá landsstýrismanni kann samanberast við skipanina við útsetta tænaðsmannaeftirløn, og at tað er fráfarindagurin, sum er avgerandi fyri uppgerðina av útsettu eftirlønini hjá tænaðsmanni.

Henda samanbering kann eftir mínum tykki ikki nýtast í hesum máli. Her er talan um eina serreglu, sum einans er galdandi fyri eftirløn til lögtings- og landsstýrismenn. Henda serregla roknar starvsaldurin frá tveimum ymiskum “størvum”, sum samlað kunnu geva rætt til eftirløn frá 60 ára aldri. Í viðmerkingunum til lógina verður serligur dentur lagdur á, at landsstýrismenn fáa eftirløn eftir øðrum treytum enn tænaðsmenn. Tað er tí heldur ivasamt at nýta alla skipanina við tænaðsmannaeftirløn sum tulkingarískoyti ella grundarlag fyri at tulka starvsaldurin avmarkandi til bert at fevna um partar av tingmannatíðini.

Ongin ábending er í lógini ella tí lógarfyrirleikandi arbeiðinum um, at tíðin í lögtinginum, aftaná at landsstýrismaður fer úr landsstýrinum, ikki skal telja við í samlaðu uppgerðina av starvsaldri. Eg eri tí samd við klagaranum í, at Løgmannsskrivstovan hevur ikki nóg greitt grundarlag fyri at tulka orðingina í § 3 stk. 2, 1. pkt. avmarkandi. Er ivi um tulkingina, eigur Løgmannsskrivstovan heldur ikki at lata henda iva hava skaðiligan ávirkan á rættarstøðuna hjá klagaranum.

Ein uppgerð av aldrinum á klagaranum, tá hann gavst sum landsstýrismaður, og tvær ferðir starvsaldurin á tingi og í landsstýrinum til samans, kann hava við sær, at klagarin hevur rætt til eftirløn sum landsstýrismaður við 60 ára aldur.

Eg fari tí at heita á Løgmannsskrivstovuna um at taka málið upp til nýggja viðgerð, og lata meg frætta, hvat víðari hendur í málinum.

Burtursæð frá hesum geri eg ikki meira við málið.

Sólja í Ólavsstovu
Løgtingsins umboðsmaður